

Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag,

Sandgata 30,
7012.

Trondheim, 11/8-2010.

Norges vassdrags- energidirektorat,
Oslo.

Storheia vindkraftverk – Klage til Olje- og energidepartementet over gitt konsesjon til Statkraft Agder Energi Vind DA.

På vegne av Norges Naturvernforbund – fylkeslagene i Nord- og Sør-Trøndelag – påklages det vedtak Norges vassdrags- og energidirektorat har foretatt ved å gi ovennevnte utbyggere konsesjon for Storheia vindkraftverk.

Fylkeslagene ber om at dette vedtak blir overprøvd av departementet og den gitte konsesjon trukket tilbake.

Hovedgrunnet for klagen er dens ensidighet og mangel på objektiv vurdering av en rekke verdier området inneholder. Verdier som både politiske organer og faglige instanser har anbefalt og vedtatt skal ivaretas i vår tid, og ikke minst for fremtidige generasjoner. Den objektivitet forvaltningslovgivningen gir hjemmel for å kreve av den saksbehandling et offentlig organ foretar, har i denne sak betydelige mangler.

Beskrivelse av området: Storheia ligger i kommunene Bjugn og Åfjord. Det er et område som er svært lite berørt av tekniske inngrep og med den spesielle kvalitet det gir ved å strekke seg helt fra kysten til fjellet på ca. 490 meter. Det er det eneste område på Fosen hvor slikt uavbrutt terreng med ulike naturtyper eksisterer i dag. Innen området finnes et naturreservat – det er nedslagsfelt for to fredede vassdrag – naturmangfoldet er betydelig. I sin totalvurdering gir Direktoratet for naturforvaltning området Kategori D på skalaen A – E, dvs. ”Stor konflikt. Tiltaket innebærer stor konflikt i forhold til nasjonale miljømål”. Direktoratet karakteriserer delfaktoren Naturmiljø under Kategori D – E hvor siste kategori representerer ”Svært stor konflikt. Tiltaket innbærer svært stor konflikt i forhold til nasjonale miljømål. Avbøtende tiltak kan ikke redusere konflikten”.

Ut fra nevnte kvaliteter er det naturlig at Storheia er blitt et særdeles attraktivt og meget benyttet friluftsområde for befolkningen i området.

Det er i forhold til den faglige beskrivelse som bl.a. er gitt av Direktoratet, og den overordnede saksbehandling som er foretatt av NVE i så måte, vår sterkeste kritikk ligger. Det er i Forvaltningslovens § 24 gitt et klart krav til begrunnelse av et vedtak. Forvaltningen skal objektivt vise hvordan en er kommet frem til slutningen. Kravet til begrunnelse er sterkere jo sterkere inngrepet er, kfr. Arvid Frihagens ”Forvaltningsrett”. Det er ikke foretatt en bedømmelse av NVE som er i nærheten av disse elementære forvaltningsrettslige krav. De mange uttalelser som er gitt, og som

peker på en rekke av kvalitetene i området, er i de fleste tilfeller lettvis avvist. Det er ikke omfanget – antall sider – som viser om dette krav er oppfylt.

Vår konklusjon er at de overordnede krav til saksbehandling som en forvaltning har plikt å ivareta, i dette tilfelle er satt til side.

Storheia som Kystnasjonalpark. På sitt landsstyremøte i desember 2009 behandlet Norges Naturvernforbund spørsmålet om prioritering av områder innen tre spesifikke naturtyper. Innen typen kystnasjonalpark forelå en rekke aktuelle områder med betydelige naturkvaliteter. I sterk konkurranse med bl.a. Prekestolen i Rogaland og Solvårøyene i Nordland ble Storheia valgt som prioritet en. Begrunnelsen for dette ligger særlig i at en her for første gang kan gi nasjonalparkstatus til et område som strekker seg fra havet opp på høyfjellet. En utbygging av Storheia vindpark vil hindre en slik mulighet. Denne mulighet foreligger nå.

Fylkesdelplanen for vindkraft i Sør-Trøndelag vektlegger at det er viktig å ta vare på nettopp slike områder som inkluderer både fjell og områder ned til kysten og kystleia. Fylkestinget gjorde i 2008, som det første og vel hittil eneste, vedtak om opprettelse av en kystnasjonalpark i fylket. Selv om vedtaket ikke inneholder stedsvalg, kunne de ulike begrunnelser som fremkom vært henvist til Storheia.

Det vil i forbindelse med kystnasjonalparken være naturlig å peke på de kulturverdier som området inneholder. Direktoratet for naturforvaltning og Riksantikvaren har vurdert dette til Kategori C – B med mulighet til en forbedring dersom det skjer en endring. Det er intet i NVE's vurdering som viser at dette vil skje slik at nevnte kategori vil stå fast. Dragseidet er prioritert i Sør-Trøndelag fylkeskommunes handlingsplan for kulturminner med grunnlag i stor verdi og tidsdybde.

I løpet av en årrekke er det skjedd en meget sterk nedbygging av uberørt natur og de verdier disse ulike områder har omfattet. Områder hvor tekniske inngrep ikke er foretatt tidligere, er blitt dramatisk redusert. Til og med Riksrevisjonen har i sin sterke melding til Stortinget påpekt hva som er skjedd – beklageligvis i strid med politiske mål. Dette er også regjeringen tydeligvis klar over. Å bevare sammenhengende naturområder uten tekniske inngrep står sentralt i St.meld. nr. 26 (2006-2007) – Regjeringens miljøpolitikk og rikets miljøtilstand. Disse nasjonale hensyn inngår som strategisk mål 1.1. i meldingen. En utbygging av Storheia vindpark vil representere et tiltak som konkret er stikk i strid med disse nasjonale mål. Og det vil, som ovenfor anført, være den siste mulighet for å bevare et slikt område for kommunene Bjugn og Åfjord. At vindparken virkelig representerer en slik nedbygging fremgår - nærmest noe komisk - i uttalelsen fra Åfjord kommune: "Selv om naturen blir nedbygd forutsettes at det skjer på en skånsom måte".

Det fremstår som et paradoks at det har vært ført en meget restriktiv politikk i spørsmålet om bygging av hytter i området. Begrunnelsen for dette har vært gitt ut fra hensynet til reindrift, natur og friluftsliv. Det kan gis ulike vurderinger av hyttebygging, men det må vel være grunnlag for å påstå at vindkraftutbyggingen medfører langt sterkere inngrep. De verdier som tidligere har hatt gjennomslag i denne restriktive politikk, og som viser hvordan man karakteriserer området, er uten begrunnelse satt til side. Når det gjelder den lokale oppfatning av Storheiaområdet, viser vi til den sterke og velbegrunnede uttalelse som tidligere er gitt av Bjugn og Ørland utmarksråd. Den står i sterk kontrast til de konsulentvurderinger som man heller har valgt å legge til grunn.

En følge av nedbyggingen av natur er konsekvensene for landskapets egenverdi. Det ligger i sakens natur at i vurderingen av vindkraft vil det være møllenes visuelle virkning som fremheves. Det som undervurderes i denne sammenheng er den meget betydelige, og ut fra anleggets behov, nødvendige infrastruktur. I mange tilfeller vil den gi like store negative virkninger. De mange vindmøller i området krever en omfattende utbygging av veinettet. På grunn av terrengets beskaffenhet vil dette medføre en rekke dype skjæringer og utfyllinger. I den fotomontasje som er laget – bl.a. vist på folkemøte i Bjugn – var dette på en fotografisk ”intelligent” måte godt skjult. Denne side av terrenngrepene er søkt betegnet som mindre fremtredende i behandlingen av konsesjonen. At dette veisystem er antydning å fremme friluftslivet, tyder på en merkelig oppfatning av de verdier som ligger i et aktivt friluftsliv. En oppfatning som tydeligvis også Direktoratet for naturforvaltning stiller spørsmål ved.

Vi har ikke gått nærmere inn på hva de visuelle virkninger av selve vindmøllene gir i ulike relasjoner. Dette er i utredningen ikke bare søkt gjort til et fenomen uten negativ innvirkning, men også til noe positivt. Naturvernforbundet er ikke imot enhver vindmøllebygging, men det må eventuelt skje på steder hvor det ikke foreligger muligheter for en rekke uheldige konsekvenser. Storheia er et område hvor nettopp slike konsekvenser vil være resultatet. En behøver ikke å ta frem føre-var prinsippet for å forstå det. Det burde være unødvendig å fastslå at vindmøller på ingen måte er en del av naturen.

Området omfatter naturreservatet Hildremsvatnet. Selv om en har forsøkt å omgå dette etter innsigelse fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, ligger vindparken tett inntil. Vi viser igjen til nevnte stortingsmelding hvor det i kap. 5 om bærekraftig arealpolitikk fremgår at utbygging i nærområder til nasjonalparker og landskapsvernområder må unngås. Dette gjelder selvfølgelig like sterkt – kanskje sterkere – i nærområdet til et naturreservat.

Nedbørsfeltet til de vernede vassdragene Oldelva og Nordelva er i det aktuelle området. I vernebestemmelsene er det inntatt at områdene skal være fredet mot kraftutbygging. Her er bl.a. henvist til det verdifulle friluftsterrenget.

Mulighetene for å stanse tapet av biologisk mangfold har nær tilknytning til bevaring av inngrepsfrie områder. Skal Norges mål om at dette skal skje innen inneværende år, er det vurderinger og tiltak i de konkrete situasjoner som avgjør om målet nås.

Stortingsmeld. nr. 21 (2004-2005) inneholder en rekke tiltak som skal benyttes for å nå målet. Dette er bl.a. forsterket med den nye Naturmangfoldloven. Forståelsen av den livsviktige betydning dette har for mennesker – utover at det er pent å se i naturen – har i løpet av kort tid fått en helt annen plass i synet på naturmangfoldets betydning. Her må det være tillatt å antyde at konsesjonsdokumentet er passè. I Storheiaområdet er det kartlagt 15 lokaliteter som spesielt viktige områder for biologisk mangfold. En rekke rødlistede fuglearter er registrert som hekkende. Dette er i en del tilfelle spesielt sårbare arter. I den seneste tid, ved økningen av hjortestammen, er det oppstått nye trekkveier gjennom området.

De utredninger som er foretatt, knyttet til biologisk mangfold, må karakteriseres som mangelfulle.

Vurderingen av den betydning området i dag har for utøvelsen av et aktivt friluftsliv – og ikke minst vil få for fremtidige generasjoner, viser en manglende vilje til å vektlegge de grunnleggende kvalitative verdier. Dette er forøvrig typisk i utredningen for de fleste vurderinger av slike verdier. I dag er det fullt akseptert at disse verdier som ikke direkte

kan måles økonomisk, tillegges stor betydning i prosjekter på ulike områder. Stortingsmeld. nr. 26 understreker særlig den betydning et aktivt friluftsliv har for alle sider av folks helse. Og det er naturopplevelsen den samme melding vektlegger. Hva det også betyr økonomisk burde være unødvendig å nevne. Uten å sette det på spissen – det ser nesten ut som det benyttede konsulentfirma mener at synet av møllene og veisystemet gir en ny dimensjon av naturopplevelse.

Folkemøtet i Bjugn ga et samstemt og overveldende uttrykk fra den fullsatte salen om områdets betydning for friluftslivet. Området vil være det aktuelle nærrområde for Bjugn og Åfjord, men også like aktuelt for Ørland som ikke har slike turområder innen sine grenser. Når konsulenten betrakter områdets friluftsverdiverdi som liten/middels er det ikke bare en vurdering uten seriøs begrunnelse. Det er også en perspektivløs innstilling til den betydning friluftslivet tillegges både i offentlige dokumenter og av folk i hverdagen. Direktoratet for naturforvaltnings påpekning om at betydningen av friluftslivet i området er større og annerledes enn det utredningen inneholder, er det ikke vanskelig å slutte seg til.

Allemannsretten – hjemlet både i sedvanerett og lov – har kanskje vært den viktigste faktor i utøvelse av et fritt og aktivt friluftsliv. Den drastiske nedbygging av natur i vår tid har medført en betydelig innsnevring av denne rett. Det gjelder ikke bare nærheten til selve anleggene. Støy og den fare som erfaring har vist kan gi seg utslag i form av materialsvikt, medfører selvfølgelig at folk ikke anser at dette er områder de ønsker legge sin friluftaktivitet til.

Reindrift og betingelsene for en bærekraftig virksomhet som grunnlag for en spesiell kultur, har lange tradisjoner på Fosen. Den har stått sentralt også ved tidligere utbyggingsprosjekter. Det er ikke direkte innen vårt fagområde, men reindriften fremstår i dag på mange måter som et viktig element i en total bærekraftig naturforvaltning. Forskning har vist at naturinngrep kan få alvorlige følger for reinens adferd og den samlede drift.

Også på dette område er behandlingen av sentrale, betydningsfulle spørsmål behandlet på en lite balansert måte. Det synes som om de mange uttalelser som bygger på sterkt faglig grunnlag, ikke vurderes med det alvor de har krav på.

Vi har i vår uttalelse i 2008 henvist til behovet for en langt sterkere vektlegging på energieffektivisering og energisparing i motsetning til den meget betydelige subsidiering som gis til utbyggingen av vindparker. Her ligger et enormt potensial med mange positive virkninger – ikke minst for forvaltningen av norsk natur. Vi vil igjen henlede oppmerksomheten på dette i håp om at en innser den betydning dette vil ha. Det er foreløpig tydelig at produksjon av ny naturødeleggende kraft er lettere å basere fremtiden på enn å ta tak i de virkelig store utfordringene. D e t representerer en lite bærekraftig holdning.

Klagens oppsummering og konklusjon.

- Grunnlaget for den gitte konsesjon fyller ikke kravet til uhildet og objektiv saksbehandling fra forvaltningens side. Dette gjelder primært den manglende begrunnelse for avvisning av de mange forhold som taler for at konsesjon ikke gis.

- **Betydningen av kategoriseringen innen den tematiske konfliktvurdering til Kategori D – Stor konflikt, kfr. ovenfor, er tillagt liten betydning gjennom manglende vurdering av det en slik kategorisering krever.**
- **Det unike ved Storheia, i kraft av den betydning det har som et sammenhengende område fra kyst til fjell, er ikke vurdert.**
- **De ulike enkeltkvaliteter ved området som er gjennomgått ovenfor, og som vil være skadelidende ved utbygging, er hver for seg ikke gitt en seriøs vurdering hvor dette relateres til de konkurrerende fordeler som fremheves til fordel for konsesjon.**
- **De totale sumvirkningene ved gjennomføring av prosjektet er mangelfullt behandlet, kfr. konsesjonsdokumentet kap. 8.**

På dette grunnlag ber vi Olje- og energidepartementet ta klagen til følge med den konsekvens at konsesjon for utbygging av Storheia vindpark ikke gis.

Med hilsen

Norges Naturvernforbund – fylkeslagene i Nord- og Sør-Trøndelag

**Steinar Nygaard
Naturvernforbundet i Sør-Trøndelag.**